

CRIMINOLOGY

GOES TO THE MOVIES

CRIME AND POPULAR
THEORY AND CULTURE

NICOLE & MICHELLE
RAFTER & BROWN

İÇİNDEKİLER

YAZARLARIN ÖNSÖZÜ	9
İÇİNDEKİLER.....	13
TARİHLERİN KULLANIMI HAKKINDA BİLGİ.....	15
SUNUŞ	17
<i>Prof. Dr. Dr. h. c. Yener ÜNVER</i>	
GİRİŞ : <i>Kriminolojiyi Sinemaya Götürmek</i>	23
<i>Çev.: Dr. Öğr. Üyesi Hale AKDAĞ</i>	
"Para ve Bir Kadın İçin" : <i>Rasyonel Seçim Teorileri ve Double Indemnity</i>	39
<i>Çev.: Dr. Öğr. Üyesi Furkan KARARMAZ</i>	
"Yaşıyor!" : <i>Biyolojik Teoriler ve Frankenstein</i>	55
<i>Çev.: Dr. Öğr. Üyesi İsmail YÜKSEL</i>	
"Kan, Anne, Kan!" : <i>Psikolojik Teoriler ve Psycho</i>	79
<i>Çev.: Arş. Gör. Bengü PAMUKÇU</i>	
"Bana mı Diyorsun?" : <i>Sosyal Düzensizlik Teorileri ve Taxi Driver</i>	103
<i>Çev.: Arş. Gör. Jülide YAŞAR</i>	
"Bana Sinir Krizi Geçirtiyorsun" : <i>Gerilim Teorileri ve Traffic</i>	123
<i>Çev.: Arş. Gör. Kerem ÖZ</i>	
"Konunun Esasını Anlama" : <i>Sosyal Öğrenme Teorileri ve Mystic River</i>	147
<i>Çev.: Dr. Öğr. Üyesi Nurten ÖZTÜRK</i>	
"Bir Yiğit Porno" : <i>Etiketleme Teorisi ve Capturing the Friedmans</i>	169
<i>Çev.: Dr. Öğr. Üyesi Duygu MERKİ ÇOKSEZEN</i>	
"İktidarla Savaş" : <i>Çatışma Teorileri ve Do the Right Thing</i>	193
<i>Çev.: Dr. Öğr. Üyesi Özgür TAŞDEMİR</i>	
"Bırak Gitsin" : <i>Feminist Kriminoloji ve Thelma & Louise</i>	211
<i>Çev.: Dr. Öğr. Üyesi Hale AKDAĞ</i>	

"Zaman Meselesi": <i>Yaşam Seyri Teorileri ve City of God</i>	229
Çev.: Dr. Asım KAYA	
SONUÇ / Büyük Resim	251
Çev.: Dr. Öğr. Üyesi Hale AKDAĞ	
FİLM LİSTESİ	255
SONNOTLAR	257
KAYNAKÇA.....	273
DİZİN	295
YAZARLAR HAKKINDA	301
ÇEVİRENLER HAKKINDA	303

TARİHLERİN KULLANIMI HAKKINDA BİLGİ

Bölüm içinde ilk kez bahsi geçtiğinde, filmin vizyon tarihini de bildiriyoruz. Metin içinde atıf yapılan suç konulu tüm filmler, kitabın sonundaki film listesi ekinde vizyon tarihleriyle birlikte listelenmektedir. Filmin vizyon tarihini merak eden okuyucular, kitabın sonundaki film listesine bakabilir.

SUNUŞ

Değerli bilim insanları *Nicole Rafter* ve *Michelle Brown* tarafından müştereken yazılan “*KRİMİNOLOJİ SİNEMAYA GİDİYOR - Suç Teorisi ve Popüler Kültür*” isimli bu eser, hem kriminoloji konusundaki bilimsel içeriği, akıcı dili, toplumla kurulan etkileşim ağı ve modern sistematiği hem de örnek olaylar, popüler kültür ve Sinema ile kurulan pedagojik, güncel ve basit yeni öğretim yöntemiyle aynı zamanda iyi bir ders kitabı örneği niteliğini de arz etmektedir. Ceza hukukuyla da, toplumbilim, sosyoloji, psikoloji, adli bilimler gibi diğer sosyal bilimler ve fen bilimleri ile de kurduğu doğrudan ilişki dolayısıyla, bu sahada en önemli bilim alanını oluşturan Kriminoloji, Türkiye’de daha çok önemi hak etmektedir. Son yıllarda, ağırlıklı olarak ceza hukukçusu olan değerli akademisyenlerin bu alanda kaleme aldığı eserler, ülkemiz açısından bir şanstır ve etkileri de oldukça değerlidir; şüphesiz bunun, benzeri ve ayrıca farklı çalışmalarla olduğu kadar kriminoloji ve viktimoloji alanında araştırma yapan, bu konuda özel uzmanlık eğitimi almış genç akademisyenlerin çabalarıyla da desteklenip geliştirilmesi gerekir. Ümit ederiz ki, kanun koyucu, Adalet Bakanlığı ve hukuk fakülteleri başta olmak üzere, diğer tüm paydaşlar, bu alanda üretilen eserlere ve bu alanda çalışan akademisyenler ile görüşlerine gereken önemi verirler; bu ülkemiz açısından elzem bir bilimsel gerekliliktir. Çok bilimli bir alan olması dolayısıyla, kriminoloji biliminin verileri diğer alanlardan beslenmekte, bunun karşılığında da aynı şekilde o alanlara katkı sunmaktadır. Kriminoloji biliminin geniş anlamıyla suç/ceza hukukunun öğrenilmesi, öğretilmesi, pozitif normların konulması ve kaldırılışı kadar uygulanmasına da, ülkemiz açısından olması gereken katkıyı sunması sağlanmalıdır.

Bu eserde, hem içerik olarak teoriler ile sosyal olaylar ve film endüstrisinin etkileşim ve kullanımının okuyucuya aktarılması hem bu alanda güncelliğini hâlen koruyan teorilerin farklı bir sistematiğinin sunulması hem de öğrencinin anlaması kadar bıkmadan seve-

rek bu bilimle etkileşim kurup merakla öğrenmesini teşvik için yardımcı materyal olarak Film/Sinema'dan yararlanılmasının ülkemizde bu alana ciddi katkı sağlayacağı beklentisi içindeyiz. Sanatın yaratıcılığı paydaşları düşündürüp sorgulatırken, aynı zamanda bilimdeki kuşkunun peşinden gitmek, daha iyiyi ve doğruyu aramak ve sorunlara daha gerçekçi ve kalıcı çözümler sunmakta araç olarak kullanılmaktadır. Sanatın yaratıcı yetki ve estetik yetileri beslemesi, düşünce özgürlüğünü, sağlıklı bir toplum inşasını destekleyecek ve en önemlisi de ceza hukukunun çağdaş çizgisinden sapmasını önleyerek akademi, öğrenim ve kanun koyma ile uygulamayı aynı amaç ve bilgi etrafında işbirliğine yönlendirmeye teşvik edecektir. Sanatla öğrenim ve eğitim, sıkıcı olmaktan ziyade, bilimsel kuşku, yeni araştırma, öğrenim ve öğretim yöntemlerinin kullanımı, uluslararası ve karşılaştırmalı hukuka gereken önemin verilmesi, özellikle de bu alanda sadece Kara Avrupası'nın yaşam ve bakış açısına hapsolmadan diğer ülke ve sistemlerden de bilimsel açıdan yararlanmayı sağlamakta başat rol oynar. Şüphesiz bunun için, sadece klasik eğitim alan ceza hukukçularının değil, diğer bilim alanlarının uzmanları ile özellikle kriminolojik araştırma alanında genç ve çok dil bilen akademisyenlerin teşvik edilmesi ve desteklenmesiyle akademinin, kanun koyucunun, yöneticilerin ve hukuk fakültelerinin azamî çaba göstermesi gerekir.

Bu eser, yazarların yaklaşımlarını ve kitabın öyküsünü içeren açıklamalar ile filmlerin tarihlerinin kullanımı hakkındaki açıklamalar ve orijinal metin hakkındaki açıklamalar sonrası, teori, örnek olaylar ve film(ler)le ilişkilendirilen on iki özel konu başlığı, bir sentez niteliğinde sonuç, derslerin işlenmesi ve teorilerin uygulanıp tartışılması için gerekli film listesi, dipnotlar yerine geçen sonnotlar, kaynakça, dizin, yazarlar ve çevirenler hakkındaki bilgilerden oluşmaktadır. Eser, azamî faydayı sağlamak için, gerek öğrenciler ve akademisyenler gerek kanun koyucu ve uygulamacılar tarafından, sayılan bu yönleriyle bir bütün hâlinde ele alınmalıdır.

Bu eser, sadece kriminoloji teorilerinin öğrenciye kolay bir dille aktarılması için kaleme alınmamıştır. Ayrıca, sosyal olaylar ve suçun nedenleriyle insan arasındaki bağlar, hukukî yaklaşımlar ve çözüm

örneklerini içermekte, pedagojik olarak orijinal bir yöntemle her seviyedeki öğrenciye ve yetişkin akademisyenlere yeni bir ders anlatma yöntemini de öğretmektedir. Bu nedenle, kitap içeriğindeki her detay, bütünüün birer parçasıdır. Kaldı ki, sadece bu eserdeki yazılı açıklamaları değil, listelenmiş veya farklı şekilde hakkındaki bilgiye atıf yapılmış filmlerin okumalar öncesi izlenmesi de kaçınılmaz bir gerekliliktir. Bu filmler, sadece görsel rahatlık ve algılama kolaylığı değil, öğrenme, olgular ve normlar arasında olsun teori ile pratik arasında olsun irtibat kurmak, normu deneyimlemek, kuralı sorgulamak, bakış açısını değiştirmek ve genelde hukuk özelde ise ceza hukukunu geliştirip benimseterek iyi bir hukuk kültürü oluşturmaya hizmet etmektedir.

Kriminoloji, hukukun her dalı gibi, insanla ilgilendiği için, hem hukuk kültürü hem yaşayan ve değişen çağdaş kültürle etkileşim içindedir. Her araç gibi, sinema/film, popüler kültürden yararlanarak suç işlenmesine neden veya araç olabileceği gibi, suçun ve nedenlerinin önlenmesi veya azaltılması için de bir neden ve araç olabilir/olmaktadır. Düşünceler ve hatta düşüncelerden daha önemlisi davranış modelleri, yaşam tarzı, düşünce biçimi ve düşünce özgürlüğüyle doğrudan etkileşim içinde olduğu gibi, suçluluğun nedenlerini araştıran kriminolojinin, hem hukuka hem popüler kültüre sırt çevirerek çözüm araması düşünülemez. İnsanın tercihlerini veya bilinçsiz dahi olsa davranışlarını etkileyen her neden, kriminolojinin, ister tek başına ister diğer bilim dallarından yararlanarak olsun, inceleme konusunu oluşturmak durumundadır. Sanatın önemli bir dalı olarak sinema, sadece mevcut pozitif kurallarda düzenlenen suçlarla değil, insan hakları ve hukuk devleti yönetimi açısından da eleştiri veya doğru bir içselleştirme için önemli bir araçtır. Doğru kullanıldığında, bu araç suçluluk nedeni olmaktan çıkarak, suçü önlemeye veya sayısını azaltmaya hizmet eder. Bu, sadece soyut yaklaşım veya temenniyle değil, sentez bilginin gerektirdiği araç, kurum ve personelle icra edilirse mümkün olur. Bu gerçeklik, belirli sayıda tekrarlanan suçlarda olduğu gibi, toplumsal hafızayı algı yönetimiyle etkileyerek belirli suçluluk alanlarına (ırkçılık, nefret söylemleri, yabancı düşmanlığı vb.) potansiyel zemin hazırlamada veya bu zemini köklerinden kazımakta da böyledir. Şüphesiz, sana-

tın yaratıcı hayal dünyasıyla gerçeklik ve fütürizm arasında inşa ettiği köprüler, kriminoloji dâhil bu alanların insana-topluma hizmeti kadar bu bilim alanları ve yapay zekâ, gen, metaverse, sinirbilim, ruhbilim gibi komşu alanların geliştirilmesine ve üretimlerinden daha çok yararlanmaya da muazzam hizmet etmekte olup, bireyi ve toplumu anlayıp sorunların çözümü için hukuk ve paydaşı disiplinlere farklı bakış açısı ve analiz imkânı tanıdığı kadar yeni ufuklar da açmaktadır.

İnsanın ve diğer içerikleriyle doğanın gözlemi, kuşkunun iyi analizi, sorunların doğru saptanması ve daha mutlu, daha özgür ve daha kaliteli yaşam arayışı, hangi disiplin tarafından yapılırsa yapılsın, kriminoloji de ondan yararlanmalıdır. Suçun kaynağı, her zaman biyolojik veya psikolojik bir anomali değildir. Aynı şekilde, diğer sosyal sorunlar, haksızlık yönetimleri ve sosyal adaletsizlikler de suça yol açabilir. Bu nedenle, hem konulan normun doğru kurgulanması hem de hukuk normu hâline gelerek toplum ve bireyce içselleştirilerek hukuk kültürüne katılmasında, sinemanın rolü göz ardı edilemez. Hukuk devletinin inşası için de, iyi işleyen bir ceza hukuku sistemi için de Film/Sinema endüstrisinden yararlanılmıştır, yararlanılmalıdır. Hukuk devleti, toplumu veya ulusları yanılarak haksızlıklar gerçekleştirmeye zihinsel zemin hazırlamak için değil, demokratik sosyal hukuk devletini inşa edip bireyin olabildiğince en az suçluluk alanında özgür ve mutlu biçimde kendisini geliştirmesi için bilimsel veriyi önceliklendirmelidir. Sinemanın eleştirel sanatsal yönünü rüçhanlı hâle getirmelidir. Düşünen, eleştiren ve farklı analiz yetileri olan bireyler, daha sağlıklı toplumlar ve hukuk düzenleri oluştururlar. İyi gözlemle hazırlanan filmler, “bakılıp da görülmeyen ve/veya anlaşılamayan” alanlarda, kriminolojiye de yeni kapılar açar. Teori ve uygulamanın bir madalyonun iki yüzü olması yerine, her biri diğerinin aynası olur ve insan-toplum-devlet de dışarıya da görüntü aktaran bu aynayı gözetirse, araştırmalar da çok yönlü olacaktır; yeter ki, toplumun eğitim seviyesi olması gereken seviyede olsun veya onun için çaba gösterilsin ve hukukî değerler beslenip geliştirilip desteklensinler. Hak mücadelesi, bunun doğal sonucu olarak kendiliğinden gelecektir. Bu eser, farklı bir öğrenme metoduyla, akılda çok da kalmayan ve sıkıcı konuları ilgi çekici ve deneyimleme ortamı olan hâle getirecek biçimde kurgulanmıştır.

Bu kitabın her iki değerli yazarına içerik açısından da farklı yazın/anlatım metodu açısından da kıymetli eseri Türkçe'ye çevirmek için verdikleri izin nedeniyle, ayrıca bu kitabı Türkçe basmak fikrini ortaya atan, çevirileri ve dizgideki fedakârca çabaları dolayısıyla değerli meslektaşlarım Dr. Öğr. Üyesi **Hale AKDAĞ** ve Arş. Gör. **Kerem ÖZ** ile Türkçe basılmasına çevirileriyle katkı veren diğer tüm meslektaşlarımıza en içten teşekkürlerimi iletiyor, eserin başta öğrencilerimiz olmak üzere konuyla ilgilenen herkese yararlı olmasını ümit ediyorum.

Prof. Dr. Dr. h. c. Yener ÜNVER

İstanbul / Suadiye (17.01.2022)

